

Dagens ord – åka

Kort förklaring: Du åker när du förflyttar dig från en plats till en annan med hjälp av något, till exempel en bil, buss, rullstol, cykel eller skidor.

I den här guiden får du förslag på samling, hur ordet åka kan användas under skoldagen, aktiviteter i Skoltavlan samt förslag på aktiviteter, sånger och böcker som hjälper eleven att upptäcka och förstå ordet åka.

OBS! Tänk på att modellera under hela samlingen och var extra noga med att modellera dagens ord varje gång det förekommer. Modella är när personal använder samma AKK-sätt som eleverna tillsammans med sitt tal, utan krav på att eleven ska göra det. Detta kan göras med gester, tecken eller bildsymboler (i exempelvis kommunikationskortor, kommunikationsböcker eller digitala hjälpmedel).

Samling (20 min)

Introduktion av dagens ord

- Lyssna till På väg av Linn Johnels. Modella särskilt ordet åka.
- Berätta att dagens ord är åka. Säg ordet åka med klassens gemensamma AKK-system.
- Be eleverna leta upp ordet i sina individuella AKK-system. Om ordet inte finns i elevernas system så lägg till det. Elever som inte har ett eget AKK-system kan använda basordskartan som följer med materialet.

Förklara ordet

- Säg ”Åka betyder att förflytta sig med något”.
- Ta fram leksakshunden och leksakslastbilen och sätt hunden på flaket. Sätt den i rörelse och säg ”Hunden åker”. Åk förbi varje elev och kommentera ”åker”, ”hunden åker lastbil”/ ”åker, nu åker den till [namn]”. Stanna till ibland, starta den och säg ”nu åker den”/”åka mer”.

Läs berättelsen

Läs berättelsen om Mio antingen på skärm eller utskriven.

Åka taxi

Berätta att ni ska leka taxi. Visa symbolen för vänta och lägg symbolen på en lämplig plats där klassen kan vänta. Visa hur det går till genom att en personal väntar (har talknapp eller annat hjälpmedel bredvid sig) och läraren är taxichaufför. Förtydliga gärna med repliker från berättelsen som ”tråkigt att vänta”, ”taxin kommer”. Läraren kommer och håller upp taxiskylten. Personalen ställer sig bakom chauffören och sedan åker taxin så fort personalen sagt ”nu åker vi”. Eleverna kan åka en och en eller alla samtidigt. De kan turas om att säga ”Nu åker vi!” med talknapp, tecken, tal eller AKK.

Förslag på material:

leksaker hund (eller något annat som kan ligga på flaket), lastbil.

Tips! Välj gärna sådant som eleverna själva brukar. åka med eller möter i vardagen.

Förslag på material: talknapp med meddelandet ”Nu åker vi!”, symbol för vänta, taxiskylt.

Tips! Om klassen är stor kan ni dela upp klassen i två grupper och göra aktiviteten samtidigt.

Ordbild

- Visa ordbilden, ljuda fonemen (**å-k-a**) och följ med fingret. Ordbilden finns i slutet på denna handledning.
- Sätt upp ordbilden på väggen.

Extra aktivitet

Lyssna på en sång eller titta på ett videoklipp.

Sånger:

- Paraskate 2019
- Traktorer, bilar, motorcyklar och andra fordon från Simple learning
- Min första bok om fordon
- Berg-och dalbana från Liseberg
- Inga gränser - Angelicas sitski-power!

Böcker:

Alla får åka med av Anna-Clara Tidholm

Åka vagn av Eva Jacobson

Tecken på lärande

- Eleven tittar mer när du tecknar/använder deras AKK.
- Eleven tittar mer på sitt AKK.
- Eleven reagerar när du säger ordet.
- Eleven utforskar ordet i sitt AKK. Tolka och svara på de symboler eleven väljer även om det inte är det aktuella basordet.
- Eleven verkar förstå ordet i en vardagssituation, exempelvis vid maten, påklädning eller bokläsning.
- Eleven verkar även förstå ordet i nya situationer och aktiviteter.
- Eleven använder ordet oftare i situationer där det passar in.

Använd ordet under hela dagen

Kom ihåg: Modella bara ordet, förhör inte eleverna om deras förståelse av begreppet. Uppmärksamma och svara när eleven själv uttrycker något, oavsett om det är ett basord eller inte. Om eleven kan uttrycka ordet och vet vad det betyder så ställ öppna frågor eller vänta och förvänta. Instruera eller uppmana dem inte att använda fokusordet.

Använd ordet åka under hela skoldagen. Prata om att åka varje gång ni förflyttar er, om ni ser bilar eller andra fordon som åker när ni är ute. Uppmärksamma också eleverna på om en kompis åker någonstans. Var noga med att modella sådant som elever kan tänkas vilja uttrycka. Hämta inspiration nedan och försök att använda olika kommunikativa funktioner under dagen.

Kommunikativa funktioner

Önskemål och behov	Protestera	Berätta, fråga, svara	Kommentera
åka hem åka skolan åka ut åka äta vi åker ! vill åka åka fort åka skidor	inte åka åka !	vart åker vem åker när åka	den åker vi åker hunden åker

Undervisningsmaterial i Skoltavlan

I Skoltavlan finns följande övningar som innehåller basordet åka. Du hittar dem i biblioteket under kategorin kommunikation. Information om inställningar för materialen finns i den övergripande handledningen för basord.

- Mio – berättelse
- Mio – ramsa
- Mio – välj samma
- Mio – samtalskarta
- Åka – skriva ord

Tips! Du kan också skriva ut text, bilder, bildsymboler och samtalskartor till berättelser och ramsor som stöd i undervisningen. Materialen finns på samma sida som denna lärarhandledning på Skoltavlans hemsida.

Förslag på aktiviteter utifrån ämnesområden

Estetisk verksamhet	Fota spår efter olika fordon. Skapa hjulspår i färg eller sand med leksaksfordon, rullstolar eller cyklar. Titta på spåren tillsammans och måla med hjälp av saker som åker.
Läsa, skriva	Gör en checklista för utflykt, gör "lappleken" där eleverna får lappar där de instrueras att åka till en plats. Där finns en lapp med instruktion om att åka till nästa plats. På sista platsen finns en skatt. Gör en "åka-bok" med saker som går att åka som till exempel: fordon, skidor, skridskor, elrullstol
Motorik	Dra elever på filt eller lakan. Låt bollar åka genom banor. Gör en hinderbana där eleverna (om de har rullstol) åker mellan till exempel koner och käppar.
Vardagsaktiviteter	Prata om att åka när ni förflyttar er i skolan. Gör en bussutflykt eller undersök olika sätt att ta sig till skolan.
Verklighetsuppfattning	Sortera - alla fordon från andra föremål eller sortera fordon på olika sätt. Kör med fjärrstyrda fordon som eleverna själva kan köra med kontakter eller ögonstyrning - kör till exempel fort eller långsamt. Gör en ballongbil.

Fler förslag som inspiration!

Ballongbil

Material: kartongbit, en ballong, små hjul, blompinnar, sugrör och tejp.

På Sveriges radios hemsida finns en instruktion.

Ord, fraser: åk, bilen åker, åka fort, åkte långt, hur långt åkte den? åkte inte

Gör så här: Gör ballongbilen tillsammans (eller förbered bilar innan lektionen). Prata om att ballongen gör att bilen kan åka. Blås upp ballongen, modellera åk och släpp ballongen. Prata om att bilen åker. Om en elev på något sätt uttrycker åk med kommunikationshjälpmedel, tecken eller kroppsspråk, bekräfta det "[namn] säger åk" och släpp ballongen.

Gemensamt skrivande

Skriv fylla-i-meningar, till exempel om ämnet "Utflykten": Vi åker till _____.

Eleverna kan välja ord att fylla i meningen med:

- foton på platser
- platser i sitt AKK-system

OBS! Vägledning för detta moment hittar du i den övergripande lärarhandledningen.

Ordbild

å k a

